

УДК 378:004

М.М. Козяр, д-р пед. наук, професор (Львівський державний університет безпеки життєдіяльності)

ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСІВ Веб 2.0 У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розглянута характеристика соціальних сервісів Веб 2.0 та їх використання в навчальній діяльності вищих навчальних закладів ВНЗ (використання відкритих, безкоштовних і вільних електронних ресурсів; самостійне створення мережного контенту; участь у нових формах навчально-пізнавальної діяльності; участь у професійних наукових спільнотах) і перспективи подальшого розвитку технології Веб 3.0.

Ключові слова: інтерактивні технології навчання, інформаційно-комунікаційні технології, контент, соціальні сервіси

Поява Інтернету та активний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у ХХ ст. дали змогу успішно реалізувати їх упровадження в навчальний процес вищих навчальних закладів (ВНЗ). На початку ХХІ ст. світове співтовариство спостерігає появу та розвиток веб-сервісів другого покоління.

Входження України в світове співтовариство сприяло актуалізації комунікативних аспектів навчальної діяльності студентів і підвищенню кваліфікації педагогів. Нині в мережі Інтернет є чимало продуктивних технологій, за допомогою яких студенти та викладачі мають змогу змістовно спілкуватися, обговорювати важливі проблеми, створювати інтелектуальні продукти, обмінюватися досвідом та інформацією тощо.

Модернізація сучасної освіти, активне впровадження ІКТ у навчальний процес, розвиток e-learning сприяє створенню навчальних спільнот і нових методик навчання, підвищенню інформаційної культури.

Яким же чином сучасні ІКТ впливають на якість підготовки студентів у ВНЗ?

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що проблемі використання ІКТ у навчальній діяльності приділяється значна увага вченими такими, як: В. Биков, Р. Гуревич, І. Захарова, М. Жалдак, С. Сисоева, Є. Полат, В. Кухаренко та іншими. Особлива увага нині приділяється проблемі використання соціальних сервісів Веб 2.0 у навчальній діяльності.

Розвиток сучасного електронного навчання ставить студента у центр навчальної взаємодії учасників навчального процесу на основі інструментів Веб 2.0: блогів, вікі, загальних закладок, підкастів, соціальних мереж та ін., що, безумовно, сприятиме самостійному створенню та обговоренню навчального контенту.

Мережева педагогіка розвивається в тісному зв'язку з мережею Інтернет і прямо залежить від стану й концепцій розвитку «всесвітньої павутини». Її сучасна концепція розвитку якої одержала назву Веб 2.0.

Появу терміна Веб 2.0 прийнято пов'язувати зі статтею Т. О'Рейлі – «What Is Web 2.0» від 30 вересня 2005 року [4]. Відомо, що обговорення нових можливостей і появу нового класу задач і програм О'Рейлі почав здійснювати ще в минулому столітті в статті про комп'ютери, програмне й інформаційне забезпечення. Основну критику в цій статті й в усьому збірнику праць ідеологів вільних програм було спрямовано на перехід від світу, в якому основою інформаційної діяльності були комп'ютери та встановлене на них програмне забезпечення,

до світу, де платформою для спільних дій слугує «всесвітня павутина» та інформаційні додатки. Традиційне програмне забезпечення вбудовувало значну кількість інформації у значну кількість програмного коду. Наприклад, текстові (MS Word) і графічні (PhotoShop) редактори значно більші за обсягом, ніж документи і малюнки, які в них створюються. Соціальні сервіси вбудовують значну кількість програмного забезпечення у значну кількість інформації.

Учені відзначають, що із середовища, в якому люди одержували інформацію, читали новини, слухали радіо, дивилися телевізор, «всесвітня павутина» нині стає платформою, на базі якої відбувається спілкування людей, причому сучасний словник містить різноманіття мультимедійних форматів. Розвиток інформаційного забезпечення на основі Веб-платформи в перші роки XXI століття супроводжувався появою величезної розмаїтості веб-сервісів, які підтримували різні потреби й побажання користувачів. Важливо відзначити, що інформаційні сервіси нового покоління з особливою повагою ставилися до користувачів і розглядали їх як авторів та співавторів мережевого контенту. Дії, які виконують користувачі мережевого інформаційного забезпечення, є досить простими: зробити вибір, купити або продати, ввести значну кількість інформації, розмістити в мережі документ, фотографію або відеофайл, зберегти посилання на знайдений документ тощо.

Нині оголошено про створення третього покоління мережевих сервісів, що діють в Інтернеті, заснованих на об'ємному сприйнятті. Але для більшості користувачів і друга версія соціальних сервісів Веб 2.0 є незнайомим терміном, що лякає, який хочеться обійти стороною і працювати на старому звичному Веб 1.0, де для спілкування є поштові сервіси, для пошуку інформації – пошукові машини, для обробки файлів – ftp сервери. З 2005 року Веб 2.0 став невід'ємною частиною сучасної дійсності і, щоб залишатися повноправним членом інформаційного суспільства, необхідно не тільки знати його сервіси, а й активно застосовувати їх у своїй навчальній, науковій і професійній діяльності. Для ознайомлення студентів вищих навчальних закладів з Веб 2.0 можна запропонувати такі форми організації навчального процесу: класичну форму навчання, а також наукової діяльності.

Веб 2.0 як рух є скоріше соціальним, ніж технологічним феноменом. Він передбачає активну участь людей у наповненні мережі матеріалами, в обміні своїми навичками й уміннями. Відкритість для розвитку Веб 2.0 значно менш важлива, ніж відкритість учасників руху, їхня готовність ділитися своїми матеріалами, своїми знаннями й уміннями. Серед різноманіття способів класифікації сервісів Веб 2.0 найбільш простим є, мабуть, користувацька класифікація за способом використання:

1. Мережеві щоденники.
2. Спільний пошук інформації.
3. Спільне зберігання закладок.
4. Спільне зберігання медіафайлів: фотографії, схеми, малюнки, презентації, відеодокументи, карти знань, аудіозаписи.
5. Спільне редагування документів, електронних таблиць.
6. Колективне редагування гіпертекстів [2].

Стрімкий розвиток глобальної мережі Інтернет (Веб 2.0) та освоєння користувачами її можливостей впливає на різні сторони життя та діяльності людини. Вимогою часу є підготовлені для роботи в нових умовах педагоги. Потреба в них стане ще більш актуальною найближчим часом. Використання комп'ютерів в освіті вже перестало бути надзвичайним явищем у навчальних закладах. На даному етапі виникає нова категорія культури, якою необхідно оволодіти – це інформаційна культура.

Соціальні сервіси Веб 2.0 надають необмежені можливості для вдосконалення навчально-педагогічної діяльності викладача ВНЗ. Половина навчального навантаження студентів денної форми навчання відводиться на самостійну роботу. Для організації її таким чином, щоб студенти справді одержували нові знання, самостійно освоювали додаткові джерела ін-

формації, необхідно мати в бібліотеках достатню кількість сучасної літератури з предмета. Щорічно випускається безліч навчальної та методичної літератури, більшість якої має такі недоліки: ціна і невідповідність новітнім даним і сучасним знанням. Невідповідність викликана, по-перше, тим, що не всі книги проходять редакційну обробку, а також наукове рецензування і редагування; а по-друге, цикл видання книги хоча і значно скоротився, завдяки новітнім інформаційним технологіям, проте все одно займає певний час. Таким чином, виданий підручник може морально застаріти, не будучи випущеним з друкарні. Особливо це стосується таких наук і напрямів, де використовуються відомості з обчислювальної техніки та інформаційних технологій. Враховуючи це, більшість студентів вважають за краще користуватися «всесвітньою павутиною» для пошуку необхідної інформації.

Є значна кількість різних Інтернет-ресурсів, де інформація об'єднується за напрямками, а на будь-яке питання можна одержати відповідь від фахівців через форум. Тут окремо слід згадати соціальний сервіс Вікіпедія, (<http://ru.wikipedia.org>). Інформація, представлена на ньому, написана професійно, доступною для студентів мовою, добре структурована. Але головною перевагою цього сервісу полягає в тому, що інформація надається не для копіювання, а для колективного редагування, і будь-який з користувачів, який вважає себе компетентним у певному питанні, може внести свої корективи, поділитися досвідом і знаннями. Таке колективне написання наукової статті дає змогу користувачам-читачам бути в курсі досягнень сьогодення, а не застарілих відомостей. Студенти, які вносять корективи до існуючої статті з предмета, що вивчається, показують високий рівень своїх теоретичних знань і практичних навичок, що підвищує їхню самооцінку, рейтинг серед студентського і викладацького співтовариства. Рейтинг може бути визначений в кількісному еквіваленті і врахований у процесі виставлення підсумкової оцінки за іспит.

Наступний соціальний сервіс, що дає змогу не тільки урізноманітнити навчальний процес, а й підвищити якість навчання завдяки спільній діяльності студентів і викладачів, базується на технології блогів – Живий Журнал.

Створюючи співтовариства з різних дисциплін, можна обговорювати із студентами навчальні теми дисципліни в слухний для всіх сторін час. Навчання за допомогою блогів дає змогу організувати навчальну діяльність таким чином, що, з одного боку, викладач працює зі всіма студентами, а з іншого, кожний студент може ставити питання, які цікавлять його, відповідь на які може дати будь-який бажаючий.

Отже, через групову участь в процесі навчання можна сформувати і розвинути такі риси, як:

Соціалізація. Студенти навчаються формулювати і грамотно ставити питання, а потім інтерпретувати одержані відповіді. В результаті поліпшується не тільки письмо студентів, оскільки доводиться стежити за грамотним викладом своїх записів, а й усне та писемне мовлення.

Колективний розум. Робота в групах, мозковий штурм дають можливість вирішувати проблеми, які важко розв'язувати одному.

Комунікація. Обговорюючи професійні питання, студенти здобувають навички ведення дискусій: їх організації, управління, уникнення конфліктних ситуацій.

Навчальна. Багаторазове вивчення матеріалу за лінійною та розгалуженою схемою.

Підвищення самооцінки. З метою стимулювання інтересу до соціальних сервісів Веб 2.0 пропонується організувати олімпіади серед студентів.

На відміну від першого покоління сервісів, Веб 2.0 дає змогу користувачам спільно діяти – обмінюватися інформацією, зберігати посилання та мультимедійні документи, створювати та редагувати публікації, тобто відбувається налагодження соціальної взаємодії. Тому технології Веб 2.0 ще називають соціальними сервісами Інтернету.

Соціальні сервіси – нові можливості задоволення потреб:

- соціальних;

- у самоповазі;
- у самореалізації;
- Декілька прикладів сервісів, що ілюструють технології Веб 2.0:
- Groups (групи) – списки розсилки + загальні веб-ресурси (<http://groups.yahoo.com>);
- Blog (блоги, ЖЖ) – «альтернативна журналістика» (<http://www.liveJournal.com>);
- Wiki (Вікі) – просте створення сайтів (eduwiki.uran.net.ua; www.uk.wikiprdia.org/wiki);
- ІТЕАСН WIKI – майданчик для спілкування учасників програми «Intel@Навчання для майбутнього»;
- Flickr (Флікр) – колективні колекції фото (<http://flickr.com>);
- Delicious (Делішес) – колективні колекції гіперпосилань (<http://delicious.com>).
- Приклади соціальних мереж:
- В контакте (<http://vkontakte.ru>);
- Однокласники (<http://odnoklassniki.ru>).

У чому полягає значимість розвитку соціальних сервісів для педагогічних мереж? Можемо виділити такі елементи:

- нові механізми формування професійної репутації і професійного просування;
- нові можливості для ефективної групової взаємодії педагогів та учнів у колективному створенні інформаційних ресурсів.

Які результати може одержати викладач від роботи в мережі? Він може одержати:

- текстові конспекти уроків, програми, плани роботи, презентації, фотоальбоми, відеозаписи уроків;
- щоденники подій, повідомлення, які відображають ціннісні орієнтації і основну мету;
- критичну оцінку професіоналізму викладача студентами [3, 7–8].

Особливістю Веб 2.0 є зміна пріоритетів та акцентів у використанні технологій та задоволенні потреб користувачів. Якщо Веб 1.0 орієнтувався на розвиток технологій комп'ютерної взаємодії, то Веб 2.0 розвиває технології орієнтовані на користувачів.

Нові інформаційні технології суттєво впливають на колективні способи спілкування, мислення та дій.

Сервіси Веб 2.0 надають право користувачам самостійно створювати контент, змінювати його та управляти зв'язками між своїми та чужими матеріалами. Така взаємодія характеризується підвищенням рівнем комунікації, координації та включення користувачів у процес використання та створення ресурсів, поновлення сервісів. Інформацію (текстову, мультимедійну) може розміщувати на сайті будь-який користувач, а інші відвідувачі використовувати, поліпшувати, оцінювати, коментувати, тобто контролювати процес формування інформаційних ресурсів.

Технології Веб 2.0 набули широкої популярності серед користувачів протягом останніх п'яти років.

Еволюція Інтернету викликала появу нових технологій. Їх головна відміна від попередніх у тому, що для ефективної роботи їм необхідна активна участь користувачів. Нові технології інтерактивні і потребують від користувачів генерації нової інформації і контенту.

Сервіси Веб 2.0 відкривають перед викладачами такі можливості: *використання відкритих, безкоштовних і вільних електронних ресурсів* – навчальних комп'ютерних програм, електронних підручників, мовних ігор, зображень і звукових файлів, які можуть бути використані з навчальною метою; *самостійне створення мережного контенту* – текстів, малюнків, фотографій, аудіо- та відеофрагментів; *участь у нових формах навчально-пізнавальної діяльності*, що пов'язано як з пошуком у мережі іншомовної інформації, так і зі створенням та редагуванням власних текстів, фотографій, аудіозаписів, відеофрагментів тощо; *участь у професійних наукових спільнотах*, що розширює не тільки розумові здібності, а й поле спільної діяльності й співробітництва з іншими людьми [1, 246].

Для освітнього процесу технологія Веб 2.0 створила глибокий прорив і реалізувала суб'єкт-суб'єктні відносини між викладачами і студентами в мережі Інтернет, а також обмін досвідом між педагогами, зворотний зв'язок із студентами тощо.

Нині розвивається концепція Веб 3.0, що розробляється в рамках проекту WIP Євросоюзу і покликана привести у відповідність архітектуру всесвітньої мережі та постійно зростаючої потреби до створення користувачами мереж довільної архітектури. На думку групи вчених-розробників, об'єднаних у рамках проекту WIP Євросоюзу, на зміну мережам з контентом, що генерується користувачами (Веб 2.0) прийдуть мережі з фізичною архітектурою, що задається самими користувачами, – Веб 3.0. Концепція Веб 3.0 припускає створення надійного, гнучкого, оптимізованого і при цьому «дружнього» за ставленням до користувачів набору технологій і стандартів, котрі дали б змогу користувачеві, де б він не перебував, ідентифікувати будь-який пристрій, що знаходиться поблизу нього, і створити мережу з ним. Причому це стане можливим навіть за відсутності у нього технічних знань.

Список літератури:

1. Коваль Т.І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності: навч.-метод. пос. / Т. І. Коваль, С. О. Сисосва, Л. П. Сущенко. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2009. – 380 с.
2. Кулик Е.Ю. WikiWiki в організації учебного процесса [Электронный ресурс] / Кулик Е.Ю. – Режим доступа: <http://hep.altlinux.ru/pereslav12006/Kulik/abstract.html>
3. Патаракин Е. Д. Социальные сервисы Веб 2.0 в помощь учителю: уч.-метод. пос. / Е.Д. Патаракин. – [2-е изд.]. – М.: Интуит.ру, 2007. – 64 с.
4. О'Рейли Тим «Что такое Веб 2.0» [Электронный ресурс] / Компьютера online. 2005 / Режим доступа: www.computerra.ru/think/234100. – заголовок с экрана.

М.Н.Козяр, д-р пед. наук, профессор (Львовский государственный университет безопасности жизнедеятельности)

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СЕРВИСОВ ВЭБ 2.0 В УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

В статье рассмотрена характеристика социальных сервисов Вэб 2.0, их использование в учебной деятельности ВУЗов (использование открытых, бесплатных и свободных электронных ресурсов; самостоятельное создание сетевого контента; участие в новых формах учебно-познавательной деятельности; участие в профессиональных научных сообществах), а также перспективы будущего развития технологий Вэб 3.0.

Ключевые слова: интерактивные технологии обучения, информационно-коммуникационные технологии, контент, социальные сервисы.

М.М. Kozar, Prof. (Lviv State University of Vital Activity Safety)

THE SERVICE WEB 2.0 EDUCATIONAL ACTIVITY COLLEGE STUDENTS

The article deals with the characteristics of the Web 2.0 social services and their usage in the teaching activities of higher educational establishments as well as with the perspectives (use of open, free and available electronic resources, independent network of content creation, participation in new forms of teaching and learning activities, participation in professional scientific societies) of the further development of the Web 3.0 technology.

Key words: interactive learning technologies, information and communication technologies, content, social services.